
Yıldız

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dergisi

(2019) Cilt 03, Sayı 01, s. 150-156

Klasik ve Neo-Klasik Yönetim Düşüncesi Bağlamında “Strateji”^a

Kitap İnceleme/Book Review

Enes Kurt ^b

GİRİŞ

Yazar, Lawrence Freedman, 1982 yılında beri Londra’daki King’s College’da Savaş Araştırmaları profesörü olarak çalışmaktadır. Çeşitli akademik görevlerinin yanı sıra politik görevlerde de bulunan Freedman, Nükleer Strateji ve soğuk savaşın çağdaş güvenlik konuları üzerine de yazmaktadır. İncelenen kitabın yanı sıra yazarın, *The Evolution of Nuclear Strategy* (1981), *Kennedy’s Wars: Berlin, Cuba, Laos, and Vietnam* (2000), *Deterrence* (2004), *The Transformation of Strategic Affairs* (2006), *A Choice of Enemies: America Confronts the Middle East* (2008) gibi strateji ve uluslararası ilişkiler konularında birçok yayını bulunmaktadır.

Kitabın görünümü çok hacimli olmasına karşın önsöz kısmında yer alan boksör Mike Tyson’un “Herkesin bir planı vardır; ta ki ağzına yumruğu yiyene kadar.” sözü gibi ilgi çekici bir cümle ile başlamaktadır. Kitabın ilk kısmında; ordular, şirketler, siyasi partiler gibi kurum ve kuruluşların neden stratejiye ilgi ve ihtiyaç duydukları anlatılmıştır. Strateji kelimesinin alanını tarif eden, sınırlarını çizen ve ortak görüş birliğine varılmış bir tanım olmadığını belirten yazar, çağdaş ortak bir tanım ortaya koymaktadır. Stratejinin kökenini belirttikten sonra günümüze kadar bu kavramın dünyada nasıl şekillendiğini kısaca anlatmıştır. Yazım sürecinde çeşitli disiplinlerden faydalandığını aktaran yazar, sosyal bilimlerin herhangi bir düşünce ekolünü benimsemediği ve bazı düşünce ekollerinin yükselişini akademik stratejilerle ortaya koyduğunu belirtmiştir. Yazarın belirttiklerinden ve kitabın akışından açıkça fark edilen husus; kitabın batı düşüncesini temel alarak yazılmasıdır. Ek olarak kitabın hikâye tadında yazılmış ve dilinin son derece açık olduğu söylenebilir. Bu çalışma kapsamında kitabın ilk 890 sayfası incelenmiş olup, ele alınan dönem yönetim düşüncesi dönemleri Klasik ve Neo Klasiklerdir. Çalışmada, belirtilen dönemler kapsamında stratejinin gelişiminin

^a Freedman, L. (2019). *Strateji (Bir Tarih)*. Çev. B. Ç. Dişbudak ve T. Belge. 3. Baskı. İstanbul: Alfa Basım Yayın. ISBN: 9786051710815.

^b Arş. Gör., İstinye Üniversitesi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü-Yıldız Teknik Üniversitesi, SBE, İşletme ABD Doktora Öğrencisi.

Prof. Dr. Esin CAN tarafından verilen, Güz 2018 dönemi “Yönetim Alanında Yönlendirilmiş Okumalar” doktora dersi kapsamında yapılmış bir çalışmadır.

gözlemlenmesi amaçlanarak okuyucuya kitap hakkında bir bakış açısı sağlanmaya çalışılmıştır.

KİTABIN BÖLÜMLERİNİN İNCELENMESİ

1096 sayfadan oluşan kitap; Kökenler, Güç Stratejileri, Aşağıdan Yukarı Strateji, Yukarıdan Aşağı Strateji ve Strateji Teorileri olarak 5 kısım ve 38 bölümden oluşmaktadır. Her alt bölüm kendi içinde ve dönemi ve/veya konusu dahilinde çeşitli kaynaklardan faydalanarak oluşturulmuştur. Eserde yazarın uzmanlık alanı olan savaş konusunun yoğun olarak işlenmesinin yanı sıra antropolojiden dine, politikadan sosyolojiye, felsefeden medyaya, edebiyattan işletme bilimine kadar faydalanması, geniş bir yelpazeden beslendiğini açıkça göstermektedir.

Birinci Kısım: Kökenler

İlk iki kısımda, incelenen bağlam olan Klasik ve Neo Klasik Yönetim Düşüncesi açısından sadece bir bulguya ulaşmakla birlikte; bu bölümlerin genel olarak değerlendirilmesi, stratejinin kökeninin anlaşılması açısından gereklidir. Birinci kısım itibariyle ilk bölümde evrim teorisi kapsamında insanların stratejik davranışlar sergilediğini ve bu davranışları sağ kalmak için hayati kaynakların doğal bir sonucu olarak gördükleri anlatılmıştır. İkinci bölümde, Kitab-ı Mukaddes'te geçen bazı kıssalar ele alınarak tanrının en üst stratejist ve tüm bilimlere sahip olduğuna; ancak tüm güçlere sahip olamadığına ilişkin iddialar tartışılmıştır. Üçüncü bölümde, Platon, Tukidides gibi düşünürlerden muhtelif bilgiler verilerek Antik Yunan'ın strateji üzerine muhtelif katkıları anlatılmıştır. Dördüncü bölümde, Sun Tzu ve Machiavelli gibi savaş ve politika üzerine çok kıymetli eserler veren düşünürlerden alıntılar yapılarak insan yapısı ve davranışları üzerinden stratejinin insanlar ile ilgili algıları tartışılmıştır. Bu kısmın son bölümünde ise, Âdem ile Havva kıssası Hristiyanlık inancı üzerinden anlatılarak şeytanın bu noktada tanrıya ve cennete karşı takındığı husumet ve saldırganlık stratejisi anlatılmıştır.

İkinci Kısım: Güç Stratejileri

İkinci kısmın ilk bölümü "yeni strateji bilimi" adıyla başlayarak strateji kelimesinin genel kullanıma 19. asır itibariyle girdiği ve ilk olarak askeri alanda ortaya çıktığı, daha sonrasında ise ticaret, politika ve ilahiyat gibi alanlara sirayet ettiği anlatılmıştır. Diğer taraftan primatların sosyal grupları oluşturduğundan beri stratejinin var olduğunu belirten yazar, aynı zamanda strateji ile taktik arasındaki farka dikkat çekmiştir. İkinci bölümde, herkesçe bilinen "Savaş Sanatı" adlı kitabın yazarı ünlü Alman General Carl von Clausewitz'in strateji bilimine yaptığı katkı ve teorileri o dönemde yaşanan savaşlar bağlamında ele alınmıştır. Bu noktada Clausewitz ile ilgili bir noktaya temas etmek yerinde olacaktır. Clausewitz, iş kurmanın ve yönetmenin -tıpkı savaşlarda olduğu gibi- insanlar arasında bir rekabet olduğuna dikkat çekerek, fabrika sistemindeki yönetim uygulamalarının ordudakilere benzemesinin doğal olduğu söylemiştir. Yazara göre bir yöneticinin, belirsizliği azaltmak üzere iyi bir analiz ve plan yapma becerisine sahip olması gerekmektedir. Bu noktada Clausewitz, bir yöneticinin aynı zamanda bir stratejist kimliğiyle hareket etmesi gerektiğini vurgulamış; yöneticinin, örgütünü her yönüyle tanıması gerektiğini, eylemlerini de bu yönleri dikkate alarak planlaması gerektiğini söylemiştir (Berber, 2013). Üçüncü bölümde, stratejiyi hor gören Leo

Tolstoy ve Clausewitz'in etkisinde kalarak strateji üzerine çeşitli fikirlere sahip olan Alman Mareşal von Moltke gibi iki farklı karakter üzerinden strateji tartışılmıştır.

Dördüncü bölümde, bir başka askeri tarihçi Hans Delbrück'ün stratejiyi yok etme ve yorma, tüketme ve bezdirme gibi iki temel biçime ayırması tartışılarak bu stratejileri Amerikan İç Savaşı (1861-1865) bağlamında ele almıştır. Beşinci bölümde, I. Dünya Savaşı ve uçağın savaşlarda kullanımı ile beraber değişen savaş stratejileri tartışılmıştır. Diğer taraftan buharın kullanımının deniz savaşlarını nasıl bir devrimden geçirdiyse petrole çalışan motorun da kara savaşlarında ona denk bir devrim yarattığı anlatılmıştır. Altıncı bölümde, Liddell Hart'ın ideal strateji yakalama çabası ve Winston Churchill'in stratejisi tartışılmıştır. Yedinci bölümde, atom bombasının ortaya çıkışı ve yerleşik strateji teorisinin geçerliliği sorgulanmıştır. Stratejik insanın yükselişinin nükleer silahlardan kaynaklandığı belirtilerek günümüzde de varlığını devam ettiren dünya çapında siyasi strateji ve düşünce kuruluşu olan RAND Corporation'ın kuruluşu ve bu dönemde yaptığı araştırmalar anlatılmıştır. Aynı zamanda Oyun Teorisi tartışılarak nükleer güçlere olan etkileri ve strateji bağlamındaki katkıları sorgulanmıştır.

Sekizinci bölümde, "Deterrence (Caydırma)" stratejisi anlatılarak nükleer stratejiler ve ABD-SSCB arasındaki ilişkiler hakkında açıklamalar yapılmıştır. Dokuzuncu bölümde, Gerilla Savaşları'nın tarihsel sürecinden bahsedilerek Napoleon, Marx ve Engels, Arabistanlı Lawrence ve Mao'dan çeşitli örnekler verilmiştir. Onuncu bölümde, bir Amerikan Savaş Pilotu'nun stratejik sürece dair oluşturduğu OODA (Observation, Orientation, Decision, Action) halkası açıklanmıştır. Ayrıca Luttwak'ın savaşları, Manevra ve Atrasyon olarak ikiye ayırması ve bu tür savaşların stratejilerinin ayrı ayrı avantajlarını ve dezavantajlarını anlatmış sonrasında ilgili referanslar ile beraber tartışılmıştır. On birinci bölümde, askeri alanda bir devrim yaşandığından söz edilerek savaşların ahlaki ve bilişsel alanlardan başladığı anlatılmıştır. Diğer taraftan yaşanan enformasyon savaşlarına dikkat çekilerek dijitalleşmeye ve siber güçlere yönelik açıklamalar yapılmıştır. On ikinci kısımda ise, strateji ustası kavramının bir efsane olduğu iddiası sahipleri tarafından incelenerek çeşitli değerlendirmelerle açıklanmıştır.

Üçüncü Kısım: Aşağıdan Yukarı Strateji

Kitabın üçüncü kısmının ilk bölümünde, Marx ve işçi sınıfı bağlamında strateji tartışılmış olup ezilenlerin ya da en azından onlar adına hareket ettiklerini iddia edenlerin görüşü açısından bakılmaktadır. Profesyonel devrimcinin bu dönemde ortaya çıktığını iddia eden yazar, sosyalizmi ve komünizmi incelemiştir. Marx'ın kendini proletaryanın stratejisti olarak konumlandığı ve toplumun burjuvazi ve proletarya olarak iki düşman safa ayrıldığı anlatılmıştır. Bu durum, Klasik Yönetim ve Neo-Klasik Yaklaşım'ın oluşmasında açıkça görülen yönetici-çalışan ilişkisindeki gerilimin nedenlerinde biri olarak açıklanabilir. Bu dönemde işçi sınıfının karmaşık bir grup olduğu, küçük işletmelerde çalışanların sayısının fabrikalarda çalışanların sayısından çok daha fazla olduğu ve makineleşmenin ilerlemeden çok yoksulluğun kaynağı olarak görüldüğü açıklanmıştır. Çalışan kesimin böyle bir bakış açısına sahip olması, İngiltere'de yaşanan Luddite Hareketi¹ gibi makine kırma eylemlerine yorumlanabilir. İkinci bölümde, Herzen ve Bakunin tartışılmış olup Marx ile ilgili çeşitli kıyaslamalar yapılmıştır. Profesyonel devrimci ve eyleme dayalı propaganda gibi kavramlar

¹ Detaylı bilgi için bkz. Hobsbawm, E. (1952). The Machine Breakers. Past & Present, (1), 57-70. Mokyr, J. (1992). Technological Inertia in Economic History. The Journal of Economic History, 52(02), 325-338.

tartışılmıştır. Üçüncü bölümde, sosyalist düşünürler arasındaki fikir ayrılıklarının anlatılmasının yanı sıra daha önce değinilen Delbrück'ten referans alınarak devrim stratejileri üzerine eleştiriler yapılmıştır.

Dördüncü bölümde, Weber'in bürokrasi üzerine düşünceleri incelenmiş olup bürokrasinin insanoğlu üzerinde zorunlu bir denetim kurmanın bilinen en mantıklı yolu olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kesinlik, istikrar, sıkı disiplin ve güvenilirlik açısından diğer bütün biçimlerden üstün olduğu vurgulanmıştır. Yazar, Weber'in devlet otoritesinin üç kaynaktan (Gelenek, Bürokrasi ve Karizma) geldiğini kısaca açıkladıktan sonra Weber'in daha çok karizma kavramı ile alakadar olduğunu belirtmektedir. Weber'in, otorite kavramına farklı bir boyut kazandırması Klasik Yönetim anlayışında da görülmektedir (Weber, 1964; Özcan ve Barca, 2010). İlgi çeken başka bir nokta, Tolstoy ile Addams arasındaki iş bölümü hususundaki ihtilaftır. Şehir hayatından kaçan ve insanların, toprağın ve ruhun birlik içinde uyduğu bir dünyaya inanan Tolstoy, iş bölümünü doğaya karşı işlenmiş bir suç olarak görürken Adams ise bunun kaçınılmaz olduğunu söylemektedir. Diğer bir nokta ise, 20. yüzyıl ile birlikte strateji olasılığının reddedilmesinin imkânsız olduğu ve neden-sonuç ilişkilerini anlamaya yönelik olan sosyal bilimlerin, stratejik seçimleri neden daha kolay yaptığı açıklanmıştır.

Beşinci bölümde, Mosca, Michels ve Pareto'nun stratejinin başarabileceği şeylerin sınırına ilişkin keskin hassasiyetleri olmasından hareketle başarılı olduklarını ve sosyal davranışın akılcı denemeyecek yönlerini açıklamaya uğraştıkları için siyasal iktisattan uzaklaşarak sosyolojiye yakınlaştıkları anlatılmaktadır. Diğer taraftan Burnham'ın "Managerial Revolution" kitabında kapitalistlerin ve komünistlerin yerini alan yönetici sınıftan bahsedilerek üretimi teknik açıdan yönlendiren ve eşgüdümünü sağlayan bu sınıfın sahneye çıktığı anlatılmıştır. Bu noktada, Frederick Taylor'un yönetici sınıfı betimlemesi ve böyle bir sınıfın liyakat esaslarını belirtmesi Klasik Yönetim anlayışı ile paralellik göstermektedir. Ayrıca yazar, ikna ve propaganda kavramlarının gelişimi açıklanmıştır. Altıncı bölümde, kadın ve ırk ayrımcılığı üzerinde çeşitli değerlendirmeler yapılmış olup aktörler tarafından uygulanan stratejiler açıklanmıştır. Dikkati çeken bir nokta, zencilere yönelik yapılan bir ayrımcılık neticesinde işyeri anlaşmazlığında yaşanan sorunlarla ilgili, bir avukatın Gandhi ile görüşmesi ve sonrasında yaşanan gelişmeler anlatılmıştır. Yedinci bölümde, topluluk örgütlerinin neler yapabileceğini gösteren ve aşağıdan yukarı yaklaşımın sınırlarını çizen düşünceler çeşitli referanslar ile birlikte ele alınmıştır.

Sekizinci bölümde, Malcolm X, Che, Castro gibi kapitalizme karşı duran şahsiyetlerin verdikleri mücadelelerin yanı sıra hippilerin ortaya çıkışı ele alınmış ve bu noktadan hareketle sivil itaatsizliğin stratejik düzleme kavuşması gerekliliği tartışılmıştır. Dokuzuncu bölümde, bilhassa televizyon başta olmak üzere kitle iletişim araçlarının insan hayatındaki rolü sorgulanmıştır. Diğer taraftan bilimsel devrimi ele alan Kuhn ile ideoloji ve güç arasındaki ilişkileri sorgulayan Foucault görüşleri tartışılmıştır. Dikkati çeken bir nokta ise, Foucault'nun yaptığı "gücü etkin kullanmak ya da kullanmayı sürdürmek için eldeki her şeyi operasyona yöneltmektir" strateji tanımı olmuştur. Ayrıca 1990'lı yıllar itibarıyla fikirlerle ilgili savaşların esas aracını tarif ederken söylem sözü yerine anlatı sözünün yerleştiği ve buradan hareketle W. Calvin'in plan yapma yeteneği ile hikâye kurgulama yeteneği arasında yakın bir ilişki içinde olduğu önermesi aktarılmıştır. Onuncu bölümde, önceki bölüm ile bağlantılı olarak anlatı ve dil bağlamında Amerikan seçimleri tartışılarak bu noktanın politik stratejideki yansımaları ele alınmıştır.

Dördüncü Kısım: Yukarıdan Aşağıya Strateji

Kitabın dördüncü kısmı, işletme ve ekonomi bilimleri üzerinden hareketle strateji konusunun tartışılması üzerinedir. Bu bölümde yönetici sınıfının yükselişi ele alınmıştır. Bu yükselişin bürokratizasyonun ve rasyonalizmin mantığını temsil ettiğine işaret ederken bir yandan da sosyal bilimlerin yükselişine vesile olduğu iddia edilmiştir. Yönetmek kavramının tarihsel sürecinin ele alınmış olmasının yanı sıra, nihai kontrol yani stratejinin sahip-yönetici arasındaki ilişki ele alınmıştır. İlk işletme okulu olan Wharton'ın kuruluşu ve böyle bir okulun kurulmasına dair ihtiyacın gerekliliği anlatılmıştır.

Bölümde; Taylorculuk incelenmiş olup Taylor'ın çelik sanayiindeki faaliyetleri değerlendirilmiştir. Taylor'ın "gerçek bilime dayalı, net tanımlanmış kanunları esas alan" bir yönetim türü keşfettiği aktarılırken metodunun başlangıç noktasının organizasyondaki her iş için "bir tek en iyi yol"un dikkatli analiz ve ölçümlerle yapılması gerektiği açıklanmıştır. Sözü edilen işi yapan sınıfın yeni bir mesleği doğuracağı ve bu insanların zeki ve eğitilmiş kişiler olması gerektiği ileri sürülmüştür. İşçi sınıfına düşünemeyen makine muamelesi yapılmasıyla², optimal performansın nasıl elde edilebileceğinin hesaplanmasının kolay hale geldiği iddia edilmiştir. Bu noktada "zaman ve hareket" etütlerinin detayları ve verimlilik konusu tartışılmıştır. Bu bölümde dikkati çeken bir başka husus ise, emek hareketlerinde bu sisteme karşı bir duruş sergileyen SSCB'nin Taylorculuğa ilgi göstermesi ve kısmen uygulaması olmuştur. Lenin ve Troçki'nin bu sistemi benimsemesinin altında "üretim katılan insan gücünün zekice kullanılması" düşüncesinin yattığı belirtilmiştir. Daha sonra bu sistemin militarize edilmesi ve sendikaların kaldırılması ile birlikte Sert Taylorculuk adını aldığı aktarılmış; böylece bu yaklaşımın sınırlarının oluştuğu iddia edilmiştir.

Bu bölümde ele alınan bir diğer isim Mary Parker Follett olmuştur. Daha önce ele alınan Adams'ın yolunu izlediği ve buradan hareketle bir sosyal feminist ve aynı zamanda filozof olduğu belirtilmiştir. Amacının toplumu birleşik bir bütün olarak bir araya getirmenin yollarını aramak olduğu aktarılmıştır. Gücün tek bir elde değil, güce birlikte sahip olarak ve herkesin enerjisini üst seviyeye çıkararak paylaşılan amaçlara ulaşabileceği iddiası tartışılmıştır. Son olarak, Follett'in mikro-yönetime (patronluğa) karşı çıkıp yönetim yapılarını katılımcı kılmaya yönelik vurgularla çağının ilerisinde bir düşünür olduğu belirtilmiştir.

Bölümde ele alınan diğer bir konu ise; İnsan İlişkileri Okulu olmuştur. Bu ekolün baş mimarı olan Elton Mayo incelenmiştir. Psikoloji eğitimine sahip olmasının yanı sıra Harvard İşletme Okulu'na giriş süreci aktarılmıştır. Mayo'nun işçi çerçevesinde yaşanan sorunun, "güçlü yönetici elitlerin" bulunmamasından değil, "seçkinlerin sosyal organizasyon ve kontrolle ilgili biyolojik ve sosyal faktörleri" anlamıyor olmasından kaynaklandığını ileri sürdüğü anlatılmıştır. Taylor'un işçiler ile ilgili çıkarımlarını temel kabul eden Mayo'nun psikolojik bir diriliş sunduğu iddia edilmiştir. Bu iddia, Western Electric firmasının fabrikasında küçük bir grup ile yapılan deneylerden hareketle desteklenmiştir. Deneylere, Mayo'dan önce başlanmış olup bazı fiziksel koşulların verim üzerinde bir etkisinin var olup olmadığı amacı taşıdığı aktarılmıştır. Röle montajında çalışan altı kişiden oluşan kadınlar grubuna yönelik olan deneyde, dinlenme sürelerinin çalışma sürelerine etkilerinin açıklanması amaçlanmıştır. İlerleyen süreçte deney, kişi bazlı olmaktan çıkıp grup odaklı hale

² Bilhassa bilimsel yönetimin ilkelerini ortaya koyan Taylor'ın kitabındaki bazı kısımlar itibarıyla (örn. Schmidt adlı işçi ile diyaloglar) eserin iddiasının doğrulamaktadır. Bkz. Taylor, F. W. (1917). *The Principles of Scientific Management*. Harper & Brothers Publishers.

getirilmiştir. İki buçuk yıllık süreçte daha fazla iş tatmininin yanı sıra %30'luk bir verim artışı bulgusuna ulaşılmış olup bunun neden gerçekleştiğinin bir süre belirsizliğini koruduğu ifade edilmiştir. Mayo'nun durumu fark ederek farkı yaratan durumun araştırmacıların işçilere fiilen yakın ilgi göstermesinden kaynaklandığını aktaran yazar, işçiler için psikolojik koşulların fiziksel koşullardan daha önemli olduğunu açıklamıştır. Bu noktadan hareketle iş dünyasına tavsiye edilenin yönetimin işçilerle daha iyi bir ilişki kurması gerektiği olmuştur.

İncelenen başka bir isim ise Chester Barnard olmuştur. Barnard'ın organizasyonların sosyal sistemler olarak tıpkı insan vücudu gibi denge arıyor olması düşüncesinin Pareto'dan geldiği iddia edilmiştir. Katılımcı bir yönetim anlayışını savunan Barnard, verimliliği organizasyonu oluşturan şeyin bireyleri tatmin etme düzeyinden, etkililiği ise hedefleri tutturabilmesinden kaynaklandığını savunmuştur. Bu bölümde son olarak, yönetim, işgücü, sendikalar, fiziksel ve sosyal faktörlerin ele alınması ve bu olguların ve/veya yapıların karmaşıklığından dolayı yöneticilerin stratejiye ihtiyacının giderek arttığı iddia edilmiştir.

SONUÇ YERİNE

Geniş bir entelektüel birikimden faydalanarak yazıldığı son derece açık olan bu kitap, stratejinin kökeninden başlayarak günümüze kadar yaşanan evreleri Batı düşünce sistematığı kapsamında ele almıştır. İncelenen olaylar, yaklaşımlar, kuramlar ve aktörler, strateji tarihine dair okuyucuya kavramın geniş bir perspektifte bu kavramın detaylarını yakalama fırsatı tanımaktadır. Ele alınan yaklaşımlar itibarıyla strateji kelimesinin işletme bilimine dahil olana kadar yaşadığı gelişim gözlemlenmiştir. Eserde, Klasik Yönetim Düşüncesi ve Neo-Klasik Yönetim Düşüncesi'ne dair ilk bulgulara ikinci kısımda rastlanılmıştır. Marx'ın işveren-işçi ilişkilerini açıklaması, Weber'in devlet otoritesi bağlamında çeşitli kavramsallaştırmaları ve Burnham'ın kitabında yönetici sınıfın ortaya çıkışının anlatılması gibi meseleler incelenen yaklaşımlar açısından faydalı bilgiler sunmaktadır. Klasik Yönetim Düşüncesi ve Neo-Klasik Yönetim Düşüncesi'nin oluştuğu dönemin ardından stratejiye neden ihtiyaç duyulduğu Ford ve DuPont şirketleri örnek alınarak açıklanmaya çalışılmış olup strateji kelimesinin kesin bir ihtiyaç üzerine işletme bilimi literatürüne 1950'li yılların başında girdiği aktarılmıştır. Kanaatimce, yönetim ve strateji üzerine çalışma yapacak bilim insanlarının bu kitaba kaynak olarak başvurması yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Berber, A. (2013). *Klasik Yönetim Düşüncesi: Geleneksel ve Klasik Paradigmalarla Klasik ve Neo-Klasik Örgüt Teorileri*. İstanbul: Alfa Kitap.
- Hobsbawm, E. (1952). *The Machine Breakers. Past & Present*, (1), 57-70.
- Lawrence, F. (2017). *Strateji (Bir Tarih)*, Lawrence Freedman. Çev. B. Ç. Dişbudak ve T. Belge. İstanbul: Alfa Basım Yayın. 3. Bs.
- Mokyr, J. (1992). *Technological Inertia in Economic History. The Journal of Economic History*, 52(02), 325-338.
- Özcan, K., & Barca, M. (2010). *Yönetim Düşüncesinin Evrim Dinamiği: Çevresel Determinizm mi, Düşünsel İlerleme mi*. *Amme İdaresi Dergisi*, 43(1), 1-31.
- Taylor, F. W. (1917). *The Principles of Scientific Management*. Harper & Brothers Publishers.
- Weber, M. (1964). *Theory of Social and Economic Organization*. The Falcon's Wing Press.

Ek 1: Kitabın Genel Şeması

Kökenler	Güç Stratejileri	Aşağıdan Yukarı Strateji	Yukarıdan Aşağıya Strateji	Strateji Teorileri
Kökenler 1: Evrim	Yeni Strateji bilimi	Marx ve İşçi Sınıfı İçin Strateji	Yönetici Sınıfın Yükselişi	Rasyonel Seçimin Sınırları
Kitab-1 Mukaddes	Clausewitz	Herzen ve Bakunin	Şirketin İş	Rasyonel Seçimin Ötesi
Yunanlar	Falso-Bilim	Revizyonistler ve Öncüler	Yönetim Stratejisi	Hikayeler ve Senaryolar
Sun Tzu ve Machiavelli	Yok Etme veya Bezdirme	Bürokratlar, Demokratlar ve Seçkinler	Bir Savaş Alanı Olarak İş Dünyası	
Şeytan'ın Stratejisi	Beyin ve Beden	Formüller, Mitler ve Propaganda	Ekonominin Yükselişi	
	Dolaylı Yaklaşım	Şiddeti Reddetmenin Gücü	Kızıl Kraliçeler ve Mavi Okyanuslar	
	Nükleer Oyunlar	Varoluşsal Strateji	Sosyolojik Mesele	
	İrrasyonelliğin Rasyonelliği	Siyah İktidarı ve Beyaz Öfke	Bilerek veya Kendiliğinde	
	Gerilla Savaşları	Çerçeveler, Paradigmalar, Söylemler ve Anlatılar		
	Gözlem ve Yönelim	İrk, Din ve Seçimler		
	Askeri Alanda Devrim			
	Strateji Ustası Efsanesi			